

92-gruppen

Vesterbrogade 2B, 1620 Kbh. V
Tlf: 21 72 79 57
e-mail: tdc@92grp.dk
Website: www.92grp.dk
Koordinator: Troels Dam Christensen

Forbrugerombudsmand Christina Toftegaard Nielsen

København 4. April 2022

Klage til Forbrugerombudsmanden vedrørende vildledende markedsføring af fossilgas

På vegne af undertegnede medlemsorganisationer indgiver 92-gruppen hermed klage til Forbrugerombudsmanden over, at fossilgas markedsføres under betegnelsen "naturgas".

Vi mener, at "natur" i **naturgas** tilfører fossilgas en miljømæssig anprisning, som er fuldstændig uberettiget, vildleder forbrugerne og forsinker Danmarks grønne omstilling.

Kravet i denne klage er usædvanligt, fordi det ikke er rettet mod en specifik markedsføringskampagne. Kravet retter sig mod al fremtidig markedsføring af fossilgas. Vi beder Forbrugerombudsmanden om at træffe afgørelse over for en etableret betegnelse af et etableret produkt. Det skyldes, at klimakrisen udgør en usædvanlig trussel mod både mennesker og natur. Løsningen på klimakrisen er velkendt og omfatter hurtigst muligt at udfase brugen af fossile brændsler og straks at indstille nye investeringer i fossil energi. Alligevel tiltrækker fossilgas sig dog stadig nye investeringer, selv fra ellers ansvarlige investorer. Det skyldes blandt andet, at fossilgas i årtier er blevet markedsført som en ren energikilde under betegnelsen "Naturgas".

Denne klage er således ikke rettet mod én specifik erhvervsdrivende, men er en principiel klage, som supplerer ti tidligere indsendte og stadig aktuelle klager fra Rådet for Grøn Omstilling (RGO) over ti specifikke erhvervsdrivende over vildledende markedsføring af naturgas, indsendt den 14. januar 2022¹.

¹ <http://rgo.dk/wp-content/uploads/Sagsnummer-F16520-F16530-Klager-til-forbrugerombudsmanden.pdf>

Vi anmoder Forbrugerombudsmanden om at træffe afgørelse i sagen, hvor vi kræver, at fossilgas ikke længere i markedsføringsammenhæng må betegnes "naturgas". Klagen er yderligere beskrevet herunder.

Med venlig hilsen 92-gruppen, som i denne sag er tegnet af:

Danmarks Naturfredningsforening

Dansk Ornitologisk Forening/Birdlife Danmark

Den Grønne Studenterforening/Den Grønne Ungdomsbevægelse

Global Aktion

Greenpeace

Kvindernes U-landsudvalg (KULU)

Klimabebægelsen

Mellempfolkeligt Samvirke

Rådet for Grøn Omstilling

WWF Verdensnaturfonden

Beskriv og begrund din klage

Klagen retter sig mod brugen af ordet NATUR i betegnelsen af fossilgas som: NATURGAS. 'Natur' leder tankerne mod noget oprindeligt, uberørt, uforvaltet af mennesker. "Naturlig", som jo betyder, at noget er "som natur", er allerede af Forbrugerombudsmanden defineret som en generel miljømæssig påstand.

Klagen tager især udgangspunkt i Forbrugerombudsmandens "Vejledning om brug af miljømæssige og etiske påstande m.v."².

Hvad kunne du tænke dig, at Forbrugerombudsmanden skal gøre?

- For at imødegå vildledning af forbrugere indstiller vi til, at Forbrugerombudsmanden konkluderer, at fossilgas ikke længere må markedsføres som "naturgas".
- Vi indstiller endvidere, at Forbrugerombudsmanden konkluderer, at fossilgas fremover i al markedsføring slet og ret skal betegnes som "fossilgas".
- Vi indstiller endvidere, at Forbrugerombudsmanden afgør, at markedsføringsmateriale vedrørende fossile brændsler fremover påtrykkes en advarsel om, at fortsat afbrænding af fossile brændsler gør det umuligt at holde de menneskeskabte temperaturstigninger under 1,5 C, hvilket vil medføre katastrofale konsekvenser for planeten og menneskeheden.
- Afgørelsen bør gælde alle former for direkte markedsføring af fossilgas (som f.eks. gasproduktion, gas-distribution, salg, installation og service af gasfyr m.m.).
- Afgørelsen bør ligeledes gælde markedsføring/årsrapporter m.m. fra f.eks. pensionselskaber og andre investeringselskaber med investeringer i fossilgas produktion, infrastruktur eller distribution. Kampen om kunder (pensionskassens medlemmer) afhænger i højere og højere grad af, om der investeres bæredygtigt.

Påstand

Ordet "naturgas" indeholder en klar miljømæssig anprisning.

'Natur' leder tankerne mod noget oprindeligt, uberørt, uforvaltet af mennesker. "Naturlig", som jo betyder, at noget er "som natur", er allerede af Forbrugerombudsmanden defineret som en generel miljømæssig påstand. (s. 17)

I vejledningen om brug af miljømæssige og etiske påstande mv. står, at *"Påstande af denne art kan være egnet til at give forbrugerne det indtryk, at et produkt eller en aktivitet hos en erhvervsdrivende hovedsagelig har en positiv påvirkning af miljøet, er skånsom for miljøet eller ikke eller i mindre grad påvirker dette. En generel påstand vil ofte kunne efterlade tvivl om det nærmere indhold"*³.

² <https://www.Forbrugerombudsmanden.dk/media/46475/2016-miljømæssige-og-etiske-udsagn.pdf>

³ <https://www.Forbrugerombudsmanden.dk/media/46475/2016-miljømæssige-og-etiske-udsagn.pdf> (s. 17)

Ordet "naturgas" har så åbenlyse positive konnotationer, at det har inspireret mange naturgasvirksomheder til at tilføje yderligere vildledning som f.eks., at naturgas er 'miljøvenlig', 'fremtidssikker' og 'vejen mod den grønne omstilling'. Disse eksempler på vildledende markedsføring fra ti naturgasvirksomheder indgår i ti aktuelle klager over vildledende markedsføring indsendt til Forbrugerombudsmanden af Rådet for Grøn Omstilling (RGO) den 14. januar 2022 (klagerne har fået sagsnummer F16520-F16530). RGO-klagerne illustrerer med stor tydelighed, hvordan brugen af ordet "naturgas" fører til yderligere vildledende markedsføring. Derfor indstiller vi, at fossilgas fremover udelukkende bør kunne markedsføres under navnet "fossilgas".

De ti RGO-klager er aktive og afventer fortsat Forbrugerombudsmandens afgørelse. Denne additionelle klage fra 92-gruppen tager afsæt i RGO-klagerne, men vedrører den grundlæggende vildledning, der er indbygget i ordet "naturgas", der med sin klart positive "natur"-anprisning i sig selv er vildledende og formentlig er den egentlige anledning til, at fossilgas-udbydere finder det ok at tilføje lidt yderligere vildledning i deres markedsføring.

Løsningen er derfor, at Forbrugerombudsmanden fastslår, at fossilgas ikke længere må markedsføres som "naturgas", men at fossilgas derimod fremover slet og ret skal markedsføres som "fossilgas".

Har du været i dialog med den erhvervsdrivende?

Nej

Dokumentation/Argumentation

Produkter, der benytter sig af miljømæssig anprisning i deres markedsføring, skal kunne dokumentere at være afgørende mere miljørigtig end lignende produkter på markedet. Ifølge Forbrugerombudsmandens vejledning skal den "*...erhvervsdrivende bl.a. som hovedregel kunne godtgøre, at produktet generelt belaster miljøet væsentligt mindre end tilsvarende produkter*"⁴.

Sammenligning med andre fossile energiformer

De andre fossile energiformer, kul og olie, er i 2022 ikke længere reelle alternativer. For at nå Pariaftalens og Folketingets klimamålsætninger skal alle fossile energiformer helt udfases. Forbruget af kul var i 2020 reduceret 87% siden 1990⁵ og forventes helt udfaset i 2025-28⁶. Staten har i en årrække betalt præmie for at skrotte de tilbageværende oliefyr og forbyder i langt de

⁴ <https://www.Forbrugerombudsmanden.dk/media/46475/2016-miljmssige-og-etiske-udsagn.pdf> (s. 17)

⁵ Siden 1990 er forbruget af kul og koks reduceret med 86,9 pct. <https://ens.dk/presse/covid-19-gav-markant-fald-i-energiforbruget-i-2020> Energistatistik2020 (s. 20) har 33PJ kul ud af faktisk energiforbrug på 656PJ dvs kul i 2020 stadig udgjorde 5% af DK energiforbrug <https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Statistik/energistatistik2020.pdf>

⁶ <https://www.altinget.dk/energi/artikel/250914->

fleste tilfælde at opstille nye oliefyr. Den danske regering arbejder endvidere i EU for stop for salg af benzinbiler. Det er således i 2022 uberettiget stadig at vurdere fossilgas i forhold til den olie og kul, der er under udfasning. Det gældende bygningsreglement fastslår i Kapitel 11 paragraf 293⁷, at bygningsopvarmning skal baseres på vedvarende energi. Individuelle varmepumper og fjernvarme er de opvarmningsformer, der i 2022 udgør alternativet til at anskaffe gasfyr. Ikke kul og olie.

Fossilgas har ved afbrænding en emissionsfaktor på 57 gCO₂/MJ, hvilket gør, at fossilgas ved afbrænding fremstår som bedre for klimaet end olie (74gCO₂/MJ) og kul (94,5gCO₂eq/MJ)⁸. Det er på grundlag af denne CO₂-ved-afbrænding sammenligning med kul og olie (dengang alternativerne var kul og oliefyr), at fossilgas fremstod som bedre for klimaet.

Selvom fossilgas, når det brændes, afgiver mindre CO₂ end kul og olie, er der dog ikke klar dokumentation til at hævde, at fossilgas er mere klimavenligt end kul og olie.

I ombudsmandens vejledning for miljøpåstande står der under kapitlet '*påstande om klimaneutralitet*': "*I beregningerne skal indgå de seks drivhusgasser, der omfattes af Kyoto-protokollen*" (s. 24). Det samme bør gælde for påstande om klimafordel, altså at sammenligningen medregner alle drivhusgasser og opstrømsudslip. Fossilgas består af 93,1% metan. Ifølge IPCC er metan over en 20-årig tidshorisont (GWP20) 82,5 gange så kraftig en drivhusgas som CO₂. Opgjort over en 100-årig tidshorisont (GWP100) er metan 29,8 gange værre end CO₂⁹.

Lækage af metan forekommer i hele naturgasforsyningskæden under produktionen, levering og anvendelsen. Ifølge USA's Environmental Protection Agency er naturgas kun bedre end kul, hvis lækage af metan forbliver under 3,2%¹⁰. Problemet med lækage er, at metan, der slipper uforbrændt ud i atmosfæren i en 20-årig tidshorisont, er 82,5 gange værre for klimaet end CO₂. Udover lækageproblemet bør også opstrømsudslippet medregnes. Dvs. udslippet fra energiforbrug og flaring på olieplatform m.m. indtil gassen når frem til det endelige forbrug.

Det betyder, at selv i sammenligning med olie og kul (som jo i 2022 ikke længere er reelle alternativer til fossilgas) er det kun på "CO₂-udslip ved afbrænding", at fossilgas umiddelbart kan hævde at være bedre end olie og kul. For fossilgassens samlede klimapåvirkning er det derimod uberettiget i markedsføring at hævde, at fossilgas er bedre end kul og olie medmindre den virksomhed, der står bag markedsføringen, har klar dokumentation for både metan-lækage og opstrømsudslip i hele deres forsyningskæde fra gasfelt til endeligt forbrug.

Sammenligning af tilsvarende produkter - andre typer energi-gas

Der er to typer energi-gas, der er direkte tilsvarende produkt ift. fossilgas. Alle tre gas-typer består primært af metan.

⁷ <https://bygningsreglementet.dk/Tekniske-bestemmelser/11/Krav>

⁸ https://ens.dk/sites/ens.dk/files/CO2/standardfaktorer_for_2018.pdf

⁹ https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf (p. 1739)

¹⁰ <https://www.edf.org/climate-impacts-methane-emissions>

Biogas: Energistyrelsen skriver direkte, at "*Biogas er vedvarende energi, der kan erstatte fossil naturgas*"¹¹, hvorfor det må forstås, at biogas er et umiddelbart *tilsvarende produkt*. Biogas har en markedsandel på ca. 20% af den energi-gas, der bruges Danmark¹². Produktion og forbrug af biogas er i vækst og vurderes af Energistyrelsen at blive mere end tredoblet fra 2012 til 2020¹³. Da biogas og fossilgas har identiske anvendelser, kan det antages, at det primært er biogassens gode klimaprofil i forhold til fossilgas, der skaber et marked for den dyrere biogas. Omstilling fra fossilgas til biogas er en god udvikling, som undermineres af, at fossilgas bliver markedsført som "naturgas" og dermed i strid med al fakta fremstår som et lige så klimarigtigt alternativ.

Biogas produceret af affald og restprodukter har fire positive miljøfordele:

- 1) Ved at lade biogasanlæg indsamle metan fra gylle og planteaffald undgås et direkte udslip af metan til atmosfæren.
- 2) Den umiddelbare miljøgevinst er naturligvis, at biogas kan afbrændes til erstatning for fossilgas og derved spare atmosfæren for fossilgassens udslip på 57gCO₂eq/MJ (plus opstrømsudslip).
- 3) Efter afgang i biogasanlæg er næringsstofferne i gyllen m.m. gjort lettere tilgængeligt for planterne i markerne. Hurtigere optag i marken betyder mindre tid, hvor en del af kvælstoffet omdannes til drivhusgassen lattergas, N₂O, som har et opvarmningspotentiale, der er knap 300 gange værre end CO₂.
- 4) Hurtigere optag af næringsstoffer giver også en miljøfordel ved at reducere udvaskning af næringsstoffer til vandmiljøet.
 - a. På grund af, at biogas ikke kun erstatter fossilgas, men også reducerer landbrugets udslip af CH₄ og N₂O, kan biogassens drivhusgasreduktion være mere end 100%, selv efter metan-lækage er medregnet¹⁴.

Elektrofuel/e-gas er en tredje type energigas, der dog endnu kun produceres i meget små mængder¹⁵. Elektrofuel er en måde at lagre overskydende vindstrøm. Strømmen omsættes ved elektrolyse til brint (H). Brinten kan derefter kombineres med opsamlet CO₂ for at danne metan (CH₄). Klimagevinsten ved e-gas er, at den erstatter afbrænding af fossilgas, hvorved der opnås en klimagevinst svarende til fossilgassens udslip på 57gCO₂eq/MJ (plus opstrømsudslip).

Det er således klart, at det ikke kan dokumenteres, at fossilgas - trods den smukke miljøanprisning som "naturgas" - belaster miljøet mindre end tilsvarende former for energigas. Fossilgas er tværtimod den klart mest beskidte type energigas på markedet. Men under varebetegnelsen "naturgas" vil det for mange forbrugere forblive uklart, at der er afgrundsdyb klimamæssig forskel på elektro- og biogas ift. naturgas.

¹¹ <https://ens.dk/ansvarsomraader/bioenergi/produktion-af-biogas>

¹² https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Analyser/energistatistik_2018.pdf Faktisk energiforbrug 2020 viser, at DK brugte 84PJ fossilgas (s. 20). Produktionen af biogas var 2020 21,4PJ(s. 5). Samlede forbrug af energi-gas er således 105,4PJ hvor biogas udgjorde 20,3% <https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Statistik/energistatistik2020.pdf>

¹³ <https://ens.dk/ansvarsomraader/bioenergi/produktion-af-biogas>

¹⁴ <https://ens.dk/ansvarsomraader/bioenergi/biogassens-klimaregnskab>

¹⁵ https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Analyser/technology_data_for_renewable_fuels.pdf (produktion af e-gas er beskrevet på side 205)

Sammenligning af produkter med tilsvarende anvendelsesmulighed - boligopvarmning

Fossilgas markedsføres og anvendes blandt andet til opvarmning af enfamiliehus uden for fjernvarmeområderne.

Når man i 2022 og frem skal vælge ny varmforsyning til sin ejendom, er hverken kul eller olie et reelt valg. De reelle alternativer til naturgas er i dag:

- Varmepumpe/varmeveksler: Varmepumper kommer i forskellige versioner (luft:luft; luft:vand; jord:vand; m.m.). Varmepumper er op til fem gange mere effektive end gammeldags el-radiatorer. Dansk el havde for ti år siden et udslip på over 500gCO₂/kWh, men udslippet er nu mere end halveret til 211gCO₂/kWh i 2020¹⁶. Det forventes, at dansk strøm - dermed boligopvarmning vha varmpumpe - vil være CO₂-fri ca. 2025.
- Pillefyr/masseovn: Pillefyr er samfunds- og klimamæssigt et langt ringere valg end varmpumpen. Afbrænding af træbiomasse giver i virkeligheden et CO₂-udslip, der er på niveau/højere end udslippet fra fossilgas¹⁷. IPCCs regneregler betyder dog, at den CO₂, der udledes ved afbrænding af biomasse, sættes til nul. I stedet medregnes CO₂ fra træbiomassen som udslip i skovsektoren i det land, hvor træet blev fældet. Selvom træpiller altså i virkeligheden ikke er bedre for klimaet end fossilgas, så regnes pillefyret formelt som nul-udslip.

Fossilgas, den mest forurenende af de tre opvarmningsformer, der i dag er på markedet, kan naturligvis ikke godtgøre, at det belaster miljøet væsentligt mindre end de andre former for boligopvarmning, men markedsføres alligevel med den miljørigtige anprisning "naturgas". Hermed skævvrides konkurrencen mellem fossilgas og de to renere opvarmningsformer.

Etableret betegnelse versus etableret videnskab

Da fossilgas absolut ikke kan siges at belaste miljøet mindre end de tilsvarende produkter på markedet, er det i klar strid med Forbrugerombudsmandens anvisninger om miljømæssige udsagn, at fossilgas markedsføres som "naturgas".

Kravet i denne klage er usædvanligt i, at vi beder Forbrugerombudsmanden træffe afgørelse over for en etableret betegnelse af et etableret produkt. I modsætning til "bygas", der blev produceret på gasværk fra kul og olie, var "naturgas" oprindeligt et ganske fornuftigt navn for en gas, man får fat i ved at bore huller i naturen. Men verden er ændret siden da. Dels er "natur" nu helt entydigt en positiv anprisning; og dels udgør klimakrisen og afbrænding af fossile brændsler nu en langt mere presserende trussel over for både mennesker og natur.

¹⁶ <https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Statistik/energistatistik2020.pdf> (side 39)

¹⁷

<https://concito.dk/sites/concito.dk/files/media/document/Optimeret%20biomasse%20til%20el%20og%20fjernvarme%20mod%202040%20endelig.pdf> (s10)

https://static-curis.ku.dk/portal/files/251578680/IGN_Report_CO2_emission_mitigation_Nov2020.pdf (s7)

<https://www.klimaraadet.dk/da/rapporter/biomassens-betydning-groen-omstilling> (s56)

Et afgørende skridt mht. at imødegå klimakrisen er snarest muligt at stoppe brugen af fossile brændsler. Af samme grund er det vigtigt at stoppe investeringer i nye fossile projekter. Fossilgas tiltrækker dog fortsat nye investeringer. Selv ellers ansvarlige investorer, der bevidst undlader at investere i kul og olie, klyngebomber og tobak, investerer fortsat i fossilgas¹⁸. En af årsagerne er utvivlsomt, at fossilgas med betegnelsen "naturgas" i årtier er blevet markedsført som en ren energikilde.

En positiv beslutning fra Forbrugerombudsmanden vil ikke komme til at stå alene. Den Europæiske Investeringsbank (EIB) vedtog i november 2019 en investeringspolitik, der udelukker investeringer i produktion af og infrastruktur til fossilgas¹⁹. Beslutningen skyldes, at fortsat brug af fossilgas står i vejen for at overholde Parisaftalens temperaturmål.

KRAV/Hvad kunne du tænke dig, at Forbrugerombudsmanden skal gøre?

- For at imødegå tilsigtet vildledning indstiller vi til Forbrugerombudsmanden at konkludere, at fossilgas ikke længere må markedsføres under betegnelsen "naturgas".
- Vi indstiller endvidere, at Forbrugerombudsmanden konkluderer, at fossilgas fremover i al markedsføring slet og ret skal betegnes som "fossilgas".
- Vi indstiller endvidere, at Forbrugerombudsmanden kræver, at der på markedsføring af fossile brændsler fremover trykkes en advarsel om, at fortsat afbrænding af fossile brændsler gør det umuligt at holde de menneskeskabte temperaturstigninger under 1,5 grader, hvilket vil medføre katastrofale konsekvenser for planeten og menneskeheden.
- Afgørelsen bør gælde alle former for direkte markedsføring af fossilgas (som f.eks. gasproducenter, gasdistribution, salg, installation og service af gasfyr, m.m.).
- Afgørelsen bør ligeledes gælde markedsføring/årsrapporter m.m. fra pensionselskaber og andre investeringsselskaber, der har investeringer i fossilgas produktion, infrastruktur eller distribution. Kampen om kunder (pensionskassens medlemmer) afhænger i højere og højere grad af, om der investeres bæredygtigt.

¹⁸ <https://www.ms.dk/publikationer/nordic-pensions-funds-fossil-fuel-investments>

¹⁹ <https://www.reuters.com/article/us-climate-europe-eib/european-investment-bank-to-cease-funding-fossil-fuel-projects-by-end-2021-idUSKBN1XO2OS>

BILAG 1: Eksempler på miljømæssig markedsføring af fossilgas som "naturgas"

[På dette link vises eksempler på vildledende markedsføring af "naturgas"](#). Eksemplerne stammer fra ti klager indgivet til Forbrugerombudsmanden af RGO den 14. januar 2022 (sagsnummer F16520-F16530)

Af eksemplerne ses, hvordan den primære miljømæssige anprisning, der ligger indbygget i det sammensatte ord "naturgas", ofte skærpes med sekundære miljømæssige påstande som "grøn energi", "til fordel for miljøet", "miljøvenlig", "grøn omstilling", "miljøskånsom", "miljørigtig" mm.

<http://rgo.dk/wp-content/uploads/Sagsnummer-F16520-F16530-Klager-til-forbrugerombudsmanden.pdf>